

Editörler: Özcan Demirel-Zeki Kaya

EĞİTİM BİLİMİNE GİRİŞ

Şükrü Ada
Erdoğan Başar
Abidin Dağlı
Ergin Ekinci
Muammer Ergün
Selahattin Gelbal
Vural Hoşgörür
Kasım Kıroğlu
Ahmet Mahiroğlu
Nuray Taştan

2. Baskı

peGEmA YAYINCILIK

Editörler:

Prof. Dr. Özcan DEMİREL & Prof. Dr. Zeki KAYA

Eğitim Bilimine Giriş

ISBN: 975-6802-54-5

Kitaptaki her bir bölümün tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2007, Pegem A Yayıncılık®

Bu kitabın basım, yayın ve satış hakları Pegem A Yayıncılık Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında Yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

1. Baskı: Eylül 2006

2. Baskı: Mart 2007

Yayın Yönetmeni: Gürsel Avcı

Kapak Tasarımı: zulfin.eua

Düzeltilme: Orhan Turgut

Baskı: Öncü Basımevi – Ankara – 0312 384 31 20

Pegem A Yayıncılık® Eğitim Danışmanlık Hizmetleri Tic. Ltd. Şti.

Adakale Sokak 4/1 Yenışehir ANKARA

Tel: (312) 430 67 50 – 430 67 51

Belgeç: (312) 431 37 38

Dağıtım Tel: (312) 434 54 34

İnternet: www.pegema.com.tr

E-posta: pegema@pegema.com.tr

ÖN SÖZ

Pegem A Yayıncılık, Eğitim Bilimi alanında uzman yayıncı olmayı temel ilke olarak benimsemiş ve bu ilke doğrultusunda yeni ve özgün yapıtlar ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu amaca ulaşmada ekip yaklaşımını temele almış ve büyük bir yazar ordusu oluşturmaya başlamıştır. Bu bağlamda, **Eğitim Bilimine Giriş** kitabı çok yazarlı bir yapıt olarak hazırlanmıştır. Yazar kadro, uzmanlık alanlarına ve farklı üniversitelerden oluşlarına göre belirlenmiş ve bu yapıtın ortaya çıkması kısa bir sürede gerçekleşmiştir.

Eğitim Bilimine Giriş (**EBG**), eğitim fakültelerinin yeniden yapılanması sonucunda ders programlarında yer almış yeni bir derstir. Öğretmenliğin bir meslek olarak kabul edilmesi, öğretmenlik mesleğinin çok değişik yönlerinin bulunması ve her şeyden önemlisi de öğretmenin rolünün 21. Yüzyılda değişmeye başlaması öğretmenlik mesleği açısından çok önemli belirlemeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim Bilimi ve özellikle de öğrenme psikolojisi alanlarındaki yeni gelişmeler öğretmenliği ve sınıf içi uygulamaları etkilemekte ve değişimi hızlandırmaktadır. Tüm bu değişim ve gelişimlerin ders kitaplarına yansıtılması olası görülmemekte; ancak ipuçları verilmeye çalışılmaktadır. Bu bağlamda hazırlanan Eğitim Bilimine Giriş kitabı farklı söylem ve sunumla siz değerli okuyucuların yararına sunulmuştur.

EBG'nin yayına hazırlanmasında ekip yaklaşımı anlayışının tüm kurallarına uyulmasına; kitabın biçim, içerik ve teknik özellikleri açısından son yıllardaki yeni anlayışa ve gelişmelere uygun olarak hazırlanmasına özen gösterilmiştir. Farklı üniversitelerden oluşturduğumuz yazar kadrosu ile bu dersin kur tanımına uygun bir yapıtı ortaya koymak ve bu alanda iyi bir örnek vermek amacıyla gereken önem ve özen gösterilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmanın öğretmen adaylarına ve halen öğretmen olarak çalışanlara az da olsa katkı getirmesi yazar kadrosunu mutlu kılacaktır.

Eğitim Bilimi alanındaki yeniliklerin ve çağdaş düşüncelerin yansımaları olarak ortaya çıkan bu yapıtların ülke genelinde yaygınlaşması ve kabul görmesi sizin ilginiz ve tercihinizle sağlanacaktır. Bugüne kadar verdiğiniz desteğe ve güvene teşekkür ediyor, çalışmalarımıza ivme katan görüş ve önerilerinizin devamını diliyoruz.

Ankara, Mart 2007

Editörler: Prof. Dr. Özcan DEMİREL
Prof. Dr. Zeki KAYA

BÖLÜMLER ve YAZARLARI

1. Bölüm: Eğitim İle İlgili Temel Kavramlar

Prof. Dr. Özcan Demirel, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi*

Prof. Dr. Zeki Kaya, *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi*

2. Bölüm: Türkiye'deki Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Prof. Dr. Erdoğın Başar, *Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi*

3. Bölüm: Eğitimin Felsefi Temelleri

Yrd. Doç. Dr. Muammer Ergün, *Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi*

4. Bölüm: Eğitimin Psikolojik Temelleri

Prof. Dr. Zeki Kaya, *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi*

5. Bölüm: Eğitimin Toplumsal Temelleri

Yrd. Doç. Dr. Vural Hoşgörür, *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi*

6. Bölüm: Eğitimin Ekonomik Temelleri

Yrd. Doç. Dr. Ergin Ekinci, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi*

7. Bölüm: Eğitimin Hukuksal Temelleri

Yrd. Doç. Dr. Abidin Dağlı, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi*

8. Bölüm: Eğitimin Bilimlerinde Yöntem

Prof. Dr. Zeki Kaya, *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi*

Doç. Dr. Selahattin Gelbal, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi*

9. Bölüm: Eğitimin İşlevleri

Yrd. Doç. Dr. Vural Hoşgörür, *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi*

Yrd. Doç. Dr. Nuray Taştan, *Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi*

10. Bölüm: Toplumsal Değişme ve Yenileşme

Yrd. Doç. Dr. Şükrü Ada, *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi*

11. Bölüm: Bir Meslek Olarak Öğretmenlik

Yrd. Doç. Dr. Kasım Kıroğlu, *Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi*

12. Bölüm: Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmen Yetiştirmede Gelişmeler ve Yenilikler

Doç. Dr. Ahmet Mahiroğlu, *Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi*

İÇİNDEKİLER

Önsöz	iii
Bölümler ve Yazarları	v
İçindekiler.....	vii

1. Bölüm EĞİTİM İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

(ss: 1-22)

Prof. Dr. Özcan DEMİREL – Prof. Dr. Zeki KAYA

Giriş	3
Kültür	3
Eğitim.....	5
İnsan	6
Yaşantı.....	7
Süreç	7
Davranış	8
İnformal Eğitim	9
Formal Eğitim	10
Örgün Eğitim.....	11
Yaygın Eğitim	11
Halk Eğitimi.....	12
Hizmet İçi Eğitim.....	13
Eğitim Programı.....	13
Program Geliştirme.....	15
Özet	16
Değerlendirme Soruları	18
Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar	21

2. Bölüm EĞİTİMİN TARİHSEL TEMELLERİ

(ss: 23-66)

Prof. Dr. Erdoğan Başar

Giriş	25
Eğitim Tarihi.....	25
Eski Toplumlarda Eğitim.....	27
Eski Türklerde Eğitim.....	27
İslamiyet Sonrası Türklerde Eğitim.....	29
İslam Eğitiminin Temelleri.....	30
İslam Eğitim Kurumları	33
Medrese Öncesi Eğitim Kurumları.....	33
Osmanlı Eğitim Sistemi	35
Osmanlı Eğitiminde Yenileşme Hareketleri	46

Eğitim Devrimleri	52
Özet	58
Değerlendirme Soruları	61
Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar	63

3. Bölüm
EĞİTİMİN FELSEFİ TEMELLERİ
(ss: 67-94)
Yrd. Doç. Dr. Muammer ERGÜN

Giriş	69
Felsefenin Anlamı	69
Felsefenin İlgili Alanları	71
Eğitim-Felsefe İlişkisi	74
Felsefi Akımlar	75
Başlıca Eğitim Felsefeleri	84
Özet	89
Değerlendirme Soruları	91
Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar	93

4. Bölüm
EĞİTİMİN PSİKOLOJİK TEMELLERİ
(ss: 95-127)
Prof. Dr. Zeki KAYA

Giriş	97
İnsanın Gelişimi	97
Bedensel Gelişim	99
Bilişsel Gelişim	101
Ahlak Gelişimi	103
Psiko-Seksüel Gelişim	105
Psiko-Sosyal Gelişim	106
Gelişimi Etkileyen Temel Etmenler	109
İnsanın Öğrenmesi	111
Davranışçı Kuramlara Göre Öğrenme	112
Bilişsel Alan Kuramlarına Göre Öğrenme	115
Yapısalcı Kuramlara Göre Öğrenme	116
Öğrenmeyi Etkileyen Temel Etmenler	117
Özet	121
Değerlendirme Soruları	124
Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar	126

5. Bölüm
EĞİTİMİN TOPLUMSAL TEMELLERİ

(ss: 129-160)

Yrd. Doç. Dr. Vural HOŞGÖRÜR

Giriş	131
Toplumsal Sosyalleşme ve Toplum.....	132
Eğitimin Toplumsal Kaynağı	133
Toplumsal Temel Olarak Eğitim Toplum İlişkisi.....	136
Temel Toplumsal Kurumlar ve Eğitim	138
Toplumsal Olgular Bakımından Eğitim	146
Toplumsal Temel Olarak Kültür ve Eğitim	150
Özet	154
Değerlendirme Soruları	156
Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar	158

6. Bölüm
EĞİTİMİN EKONOMİK TEMELLERİ

(ss: 161-197)

Yrd. Doç. Dr. Ergin EKİNCİ

Giriş	
Eğitim ve Ekonomi.....	163
Eğitimin Ekonomik Rolünün Gelişimi: Tarihsel Bakış.....	163
Tüketim ve Yatırım Olarak Eğitim.....	165
Eğitimin Bireysel ve Toplumsal Getirileri	173
Eğitimin Ekonomik Büyümeye Etkisi	177
Eğitim ve Kalkınma.....	178
Eğitimde Harcama ve Maliyetler.....	180
Eğitimin Finansmanı	185
Özet	190
Değerlendirme Soruları	192
Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar	195

7. Bölüm
EĞİTİMİN HUKUKSAL TEMELLERİ

(ss: 199-235)

Yrd. Doç. Dr. Abidin DAĞLI

Giriş	201
Devlet ve Ekonomi.....	201
Eğitimin Yasal Dayanağı	206
Eğitim Kurulları	216
Milli Eğitim Temel Kanununa Göre Eğitimin Amaçları ve Temel İlkeleri	220
Türk Milli Eğitimi'nin Temel İlkeleri	222

Milli Eğitim Temel Kanununa Göre Öğretmenlik	225
Uluslar Arası Belgelerde Eğitim.....	226
Özet	229
Değerlendirme Soruları	231
Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar	233

8. Bölüm
EĞİTİM BİLİMİNDE YÖNTEM
(ss: 237-279)

Prof. Dr. Zeki KAYA – Doç. Dr. Selahattin GELBAL

Giriş	239
Bilgi Edinme Yolları	239
Bilim	241
Bilimin Özellikleri	243
Bilimsel Yöntemin Aşamaları.....	244
Bilimsel Araştırma Türleri	246
Araştırma Değişkenlerinin Gruplaması.....	248
Denence Türleri	249
Araştırma Deseni.....	250
İç ve Dış Geçerlik	253
İç Geçerlik ve İç Geçerliği Etkileyen Etmenler.....	253
Dış Geçerlik ve Dış Geçerliği Etkileyen Etmenler	254
Özet	274
Değerlendirme Soruları	275
Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar	278

9. Bölüm
EĞİTİMİN İŞLEVLERİ
(ss: 281-306)

Yrd. Doç. Dr. Vural HOŞGÖRÜR – Yrd. Doç. Dr. Nuray TAŞTAN

Giriş	283
Eğitim Sisteminin En Alt Birimi Okul.....	286
Toplumsal Bir Kurum Olarak Eğitimin Gizli İşlevleri	293
Küreselleşmenin (Değişimin) Eğitimin İşlevleri Üzerindeki Etkisi	295
Küreselleşme ve Eğitim	296
Eğitimin İşlevlerini Yerine Getirmesinde Eğitim Yönetimi.....	298
Özet	301
Değerlendirme Soruları	302
Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar	305

10. Bölüm
TOPLUMSAL DEĞİŞME VE YENİLEŞME
(ss:307-340)

Yrd. Doç. Dr. Şükrü ADA

Giriş	309
Toplum ve Toplumsallaşma.....	309
Toplumsal Değişme ve Eğitim	310
Değişim Kaynakları.....	313
Yenileşme	322
Öğretmenlerin Verimliliğini Artırmada Yöneticinin Rolü	326
Öğretimin Etkililiğini Artırmada Yöneticinin Rolü	327
Özet	334
Değerlendirme Soruları	335
Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar	338

11. Bölüm
BİR MESLEK OLARAK ÖĞRETMENLİK
(ss:341-370)

Yrd. Doç. Dr. Kasım Kiroğlu

Giriş	343
Fark Yaratan Öğretmen ve Rolü	344
Öğretme (İşi) ve Öğretmen.....	345
Yaraticılık ve Öğretmen.....	347
Oyun ve Öğretmen	350
Hayat Kur(dur)mak ve Öğretmen	352
Disiplin ve Öğretmen	352
Güler Yüzlü Ciddiyet.....	355
İletişim ve Öğretmen.....	356
Öğrencilere Göre İyi ve Kötü Öğretmen	359
Etkili Öğretmenlik İçin Bazı İpuçları.....	361
Atatürk ve Öğretmenlik	362
Öğretmen Adı	363
Özet	364
Değerlendirme Soruları	366
Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar	368

12. Bölüm
ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ VE
ÖĞRETMEN YETİŞTİRMEDE GELİŞMELER VE YENİLİKLER
(ss:371-417)
Doç. Dr. Ahmet MAHİROĞLU

Giriş	373
Öğretmenlerin Statüsü.....	374
Öğretmen Yetiştirme Programları.....	378
Öğretmen Yetiştirme Kurumları	379
Öğretmenlerin İleri Eğitimleri	380
Öğretmenlerin Hakları ve Sorumlulukları	385
Öğretmenlik Kariyer Basamakları.....	390
Öğretmen Yeterlilikleri	399
Öğretmen Yetiştirme Programlarının Akreditasyonu.....	407
Özet	410
Değerlendirme Soruları	413
Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar	417
Yanıt Anahtarları.....	419

1. BÖLÜM

EĞİTİM İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Prof. Dr. Özcan Demirel
Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Prof. Dr. Zeki Kaya
Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi

Öğrenme Hedefleri

Bu bölümü çalıştıktan sonra;

- eğitim ile ilgili temel kavramları tanıyabilecek,*
- eğitim ile ilgili temel kavramları açıklayabilecek,*
- eğitimin değişik tanımlarını yapabilecek,*
- eğitim ile kültür arasındaki ilişkileri açıklayabilecek,*
- eğitim ile ilgili temel kavramların kapsadığı özellikleri sayabilecek,*
- eğitimin farklı biçimlerde tanımlanmasının nedenlerini kavrayabileceksiniz.*

Giriş

En geniş anlamı ile eğitim toplumdaki kültürlenme sürecinin bir parçasıdır. İnsanın kişilik yapısı, içinde doğduğu ve yetiştiği kültür tarafından belirlenir. Her toplum kendi kültürünün özelliklerini yeni kuşaklara aktarır. İnsanın çocuk, genç ve yetişkin olarak kendi toplumuyla bütünleşmesi, toplum içinde, etkinlik kazanması ve yetişmesi sırasında karşılaştığı bilinçli ve bilinç dışı öğrenmeler kültürel özelliklerin yeni kuşaklara aktarılmasıyla gerçekleşir. Kültürel özelliklerin yeni kuşaklara

2 Eğitim Bilimine Giriş

aktarılması kültürlenme olarak da adlandırılabilir. Kültürlenme, ailede, sokakta ve hemen her yerde bilinçli ya da bilinçdışı, yaygın, kendiliğinden oluşan ve bireysel olan öğrenmeleri de kapsar. Kültürlenmenin amaçlı olarak yapılan kısmı eğitimidir¹. Eğitim kavramının kapsamının ve niteliğinin daha kolay anlaşılmasını sağlayabilecek temel kavramlar vardır. Bu kavramlardan başlıcaları; kültür, insan, yaşantı, süreç, davranış, formal olmayan eğitim, formal eğitim, örgün eğitim, yaygın eğitim, halk eğitimi ve hizmet içi eğitimidir.

Bu bölümde; eğitim kavramından daha kapsamlı bir kavram olan kültür kavramını biraz ayrıntılı inceledikten sonra sırasıyla, eğitim, insan, yaşantı, süreç, davranış, informal eğitim, formal eğitim, örgün eğitim, yaygın eğitim, halk eğitimi, hizmet içi eğitim, eğitim programı ve program geliştirme kavramlarını açıklayacağız.

Kültür: Doğanın dışında insanın yarattığı her şeydir.

Kültür

Doğanın dışında insanın yarattığı her şeye, genel anlamda kültür diyebiliriz. Genel anlamdaki kültürün çok kapsamlı ve karmaşık olduğunu söyleyebiliriz. Nitekim kültürün; toplumu oluşturan insanın öğrendiği, bilgi, sanat, gelenek, görenek ve benzeri yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütün olduğu belirtilmektedir². Aynı zamanda kültür; toplum, insan, eğitim süreci ve kültürel içerik gibi değişkenlerin bir işlevi olarak görülmektedir. Böylece kültür, işlev anlamına gelmektedir. Bu işlevin kapsamını toplum, insan, içerik ve öğrenme oluşturmaktadır.

Kültür, doğumdan sonra kazanılır ve öğrenilir. Öğrendiği bilgileri ve kazandığı alışkanlıkları, kendisinden sonra gelenlere aktarabilen tek varlığın insan olduğunu söyleyebiliyoruz. Böylece de, başta öğretmenleri bu anlamda kültürel mirasın aktarıcıları olarak kabul edebiliriz.

Kültür kavramını daha iyi anlayabilmemiz için bu kavramla ilgili diğer kavramları da bilmemiz gerekir. Bu kavramlardan başlıcaları; kültürlenme, kültürlenme ve kültürleşmedir.

Kültürlenme: Kültürel değerlerin bireye kazandırılması sürecidir.

Kültürlenme: Kültürel değerlerin bireye kazandırılması sürecine kültürlenme diyebiliriz. Bu süreç insanın çocuk ya da ergin olarak kendi kültüründe etkinlik kazanması ve eğitim süreci sırasında

TÜRKİYE'DEKİ EĞİTİMİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Prof. Dr. Erdoğan Başar

Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Öğrenme Hedefleri

Bu bölümü çalıştıktan sonra;

- eğitimin birey ve toplum yaşamı açısından insanlık tarihinin ilk dönemlerinden başlayarak ne denli önemli olduğunu kavrayabilecek,*
- Türk toplumunun insan yetiştirme düzeninin, ilk dönemlerinden günümüze kadar nasıl bir gelişim gösterdiğini açıklayabilecek,*
- Cumhuriyet döneminde eğitim alanında gerçekleştirilen yenilikleri kavrayabileceksiniz.*

Giriş

İnsanoğlu, yeryüzünde yaşadığı ilk günden başlayarak hem eğitilen hem de eğiten varlık olmuştur. Başka bir deyişle insanlar, öncelikle çevresindeki diğer insanlara ve diğer varlıklara bakarak onlardan birtakım yaşam becerilerini öğrenmişler, daha sonra da bunlardan en işlevsel olanlarını, yakın çevrelerinden başlayarak toplumun diğer bireyelerine öğretme yoluna gitmişlerdir. Bu da tüm insanlık tarihi boyunca sürekli bir gelişme göstermiştir. İnsanoğlunun sahip olduğu bu “öğrenme ve öğretme” özelliği yeryüzünde yaşayan başka hiçbir canlı varlıkta olmamıştır. Günümüz uygarlığı bu eğitsel süreçlerin bir toplamı olarak ortaya çıkmıştır.

Eğitim Tarihi

İnsanlık ve onun oluşturduğu günümüz uygarlığı, yaşanan sürekli değişimlerle gerçekleşmiştir. Bu evrim-değişim, insanoğlunun yeryüzünde var oluş tarihinden başlayarak günümüze değin ürettiği tüm bilgi ve değerlerin kuşaklar arasındaki geçişi ile sağlanmıştır. Bu da ister planlı isterse plansız olsun bir eğitim süreci ile gerçekleşmiştir. Dolayısıyla insanoğlu, yeryüzündeki varlığını eğitim kurumuna borçludur. Her kuşak öncelikle kendinden önceki kuşağın sahip olduğu bilgi ve değerleri kullanarak hayatını sürdürmüştür. Yaşarken de daha iyi yaşama isteğinin bir sonucu olarak, bu bilgi ve değerlere yenilerini katmıştır. Böylece insanoğlunun birikimli uygarlığı, her geçen gün gelişmiş ve günümüzdeki düzeyine ulaşmıştır. Kuşkusuz bu kültürleme ve kültürlenme (eğitim) süreci, uzun yıllar belli bir plandan, programdan yoksun olarak gelişigüzel bir biçimde gerçekleşmiştir. Çünkü insanoğlunun sahip olduğu bilgi ve değerlerin toplamı az olduğu için bunların gelişigüzel kültürleme etkinlikleri ile aktarılması kolaylıkla mümkün olabilmıştır. Bu oluşum sırasında insanların gereksinmelerini daha iyi karşılayan davranışlar, yollar, yöntemler tutulmuş, diğerleri atılarak daha işlevsel öğelerden oluşan bir kültürel birikim sağlanmıştır. Ne zaman mevcut kültürel birikim insanın yakın çevresindeki bireylerin özellikle de aile bireylerinin taşıyabileceğinden öteye geçmiş o zaman bu işi bilen insanlar, başka bir deyişle eğitimciler devreye girmeye başlamıştır. Böylece eğitim kurumsallaşmaya, öğretmenlik de meslek olmaya başlamıştır.

İnsanoğlunun eğitim sürecine, her insanın katkısı olmakla birlikte bazı insanlar ki biz onlara düşünürler diyoruz (ilk zamanlarda din adamları) daha çok katkı sağlamışlardır. Bu bağlamda dinsel düşünceler, uygulamalar, insanlık tarihin ilk dönemlerinden başlayarak günümüze değin eğitim kurumlarını etkilemiştir. Hatta ilk planlı eğitim veren okulların, dinsel eğitim veren okullar (tapınak okulları), ilk öğretmenlerinin de din adamları olduğu görülür.

Yetişmekte olan kuşakların daha iyi bir yaşam sürmelerine yönelik olarak, onlara her türlü bilgi ve değer kazandırılmasından birinci derecede sorumlu olan ve insan yetiştirme mühendisleri diye de nitelendirdiğimiz öğretmenlerin, bu görevlerini doğru bir biçimde yapabilmeleri, önce kendi toplumlarının giderek de tüm insanlığın eğitim alanında sağladığı gelişmeleri (eğitim tarihi)

3. BÖLÜM

EĞİTİMİN FELSEFİ TEMELLERİ

*Yrd. Doç. Dr. Muammer Ergün
Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi*

Öğrenme Hedefleri

- Bu bölümü çalıştıktan sonra;*
- felsefe ile ilgili bazı temel kavramları açıklayabilecek,*
 - felsefenin ilgi alanı olan konuları tanıyabilecek,*
 - önemli felsefi akımları açıklayabilecek,*
 - eğitim ile felsefe arasındaki ilişkiyi açıklayabilecek,*
 - farklı felsefi akımların eğitime bakışlarını kavrayabileceksiniz.*

Giriş

Her insanın en az bir amacı, kendine özgü oluşturulmuş değerleri, inançları ve geçmiş yaşantıları sonucunda oluşturmuş olduğu tutumları vardır. Bütün bunlar sayesinde yaşamı anlar, yorumlar ve yeni değerler katar. Yaşamdan beklentileri vardır. Birçok filozofun dediği gibi her insanın bir felsefesi vardır. Felsefe bir yaşam biçimi, geleceğe bakış açısı, bir dünya görüşüdür.

Bireyler aileleri, aileler toplumu oluşturmakta toplumlar da devleti oluşturmaktadır. İnsanlar gibi devletlerin de siyasal felsefeleri vardır. Geleceklerine bu felsefi çerçeveden bakar ve amaçlarını gerçekleştirmeye çalışırlar. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş felsefesi ise Atatürk'ün "**İstiklâle kavuşup, muasır medeniyetler seviyesine ulaşmak**" sözünde yatmaktadır.

Devletlerin de bir felsefesi olmasından dolayıdır ki, kamu hizmetlerinin yürütülmesinde de bu felsefe etkisini göstermektedir. Anayasamızın 42. maddesinde “Kimse eğitim, öğretim hakkından yoksun bırakılamaz.” denilerek devletin siyasal felsefesi açıklanmaktadır. Yine Anayasanın bu maddesine dayanılarak çıkarılan 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nda Millî Eğitimin genel amacının “Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmak” olduğu belirtilerek Türk Millî Eğitim Sisteminin dayandığı felsefe açıklanmaktadır.

Bu bölümde; felsefenin anlamını açıkladıktan sonra, sırasıyla felsefenin ilgi alanları, eğitim felsefe ilişkisi, felsefi akımlar ve başlıca eğitim felsefeleri üzerinde duracağız.

Felsefenin Anlamı

Felsefe sözcüğünün kökü Yunanca olup, philosophia teriminden gelmektedir. Bu terim ilkçağ Yunan düşüncesinden alınmıştır. “**Philla**” sevgi, seven, “**sophia**” ise, hikmet, bilgi, bilgelik anlamındadır¹⁻².

Felsefenin ilgi alanı, bilimlerin incelediği olaylar ve duyu organlarımızla algıladığımız gerçeklerle sınırlı değildir. Felsefe olayların temeline, varlığın özüne

inmek ister.

Aristo felsefeyi; ilk nedenlerin bilimi olarak tanımlamıştır. İlk nedenler ise varlığı var kılan temel ilkelerdir. Bu açıdan bakıldığında felsefe bilgisi en derin ifadelerini metafizikte bulur. Metafizik terimi de Yunanca’dan gelmekte olup, fizikten sonra gelen, fizikötesi anlamına gelmektedir. Aristo’dan sonra gelenler onun yazılarını düzenlerken fizik ile diğer bir deyişle doğayla ilgili yazılarından sonra gelen yazılarına fizikten sonra anlamına gelen “**metafizik**” demişlerdir. Bu ifade günümüzde, olayların temeline inmek isteyen, varlığın, kâinatın özünü araştıran felsefede kullanılmaktadır.

Ancak felsefe, yalnızca metafizik, varlık ve kâinat hakkında bilgiye ulaşma yolu olarak tanımlanmaz. Bunun yanında yeniçağda doğmuş olan bilgi felsefesi ve bilim mantığı da vardır. Rönesansla birlikte bilim alanındaki hızlı gelişmeler bilimlerin

EĞİTİMİN PSİKOLOJİK TEMELLERİ

Prof. Dr. Zeki Kaya
Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi

Öğrenme Hedefleri

Bu bölümü çalıştıktan sonra;

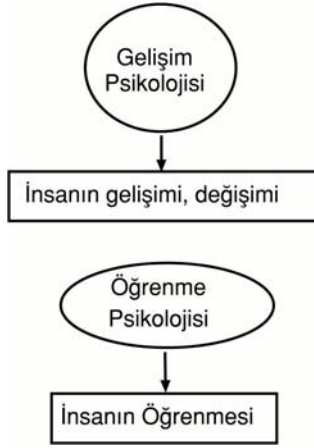
- eğitim ile psikoloji arasındaki ilişkileri kavrayabilecek,*
- gelişim ile ilgili temel ilkeleri sayabilecek,*
- bedensel gelişim dönemlerinin özelliklerini sayabilecek,*
- bilişsel gelişim dönemlerini tanıyabilecek,*
- ahlâki gelişim düzeylerini açıklayabilecek,*
- psiko-seksüel gelişimi açıklayabilecek,*
- psiko-sosyal gelişim dönemlerinin özelliklerini sayabilecek,*
- gelişime etki eden etmenleri açıklayabilecek,*
- insanda ilk öğrenmenin nasıl oluştuğunu kavrayabilecek,*
- davranışçı öğrenme kuramlarına göre öğrenmenin oluşumunu açıklayabilecek,*
- bilişsel alan kuramlarına göre öğrenmeyi açıklayabilecek,*
- yapısalcı öğrenme kuramlarına göre öğrenmeyi açıklayabilecek,*
- öğrenmeye etki eden etmenleri kavrayabileceksiniz.*

Giriş

Eğitim ve Psikoloji Bilimlerinin insan davranışlarıyla doğrudan ilgili olduğunu söyleyebiliriz. Eğitim Bilimi insanda davranış değişikliğini gerçekleştirmek için kuramlar ve ilkeler ortaya koymaya çalışırken, Psikoloji Bilimi de insan davranışlarını açıklamaya çalışır. Bu nedenle Eğitim Bilimiyle Psikoloji Biliminin birbirleriyle çok yakından ilgili olduğunu, diğer bir deyişle de iç içe olduklarını söyleyebiliriz.

Eğitim ile psikolojiyi kapsayan bilim dalına Eğitim Psikolojisi denilmektedir. Eğitim Psikolojisinin en önemli ilgi alanları Gelişim ve Öğrenme Psikolojisidir. Gelişim Psikolojisi insanın yaşamının başlangıcından sonuna kadar geçirdiği bedensel, bilişsel, duyuşsal ve sosyal yönlerden gelişimini ve değişimini inceler. Öğrenme Psikolojisi de insanın nasıl öğrendiğini açıklamaya çalışır.

Eğitimin psikolojik temellerini açıklayabilmek için öncelikle insanda bedensel gelişimin ve öğrenmesinin nasıl olduğunu bilmek gerekir. Bu bölümde öncelikle insanın öğrenmesi üzerinde kısaca durduktan sonra, bedensel gelişim konusunu açıklayacağız. Bu konunun ardından sırasıyla; bilişsel gelişim, ahlak gelişimi, psiko-seksüel gelişim, psiko-sosyal gelişim ve gelişimi etkileyen temel etmenler konuları üzerinde duracağız. İnsanın gelişimiyle ilgili konuların ardından da sırasıyla; insanın öğrenmesi, davranışçı kuramlara göre öğrenme, bilişsel alan kuramlarına göre öğrenme, yapısalcı kuramlara göre öğrenme ve öğrenmeyi etkileyen temel etmenler konularını açıklayacağız.

5. BÖLÜM

EĞİTİMİN TOPLUMSAL TEMELLERİ

Yrd. Doç. Dr. Vural Hoşgörür
Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi

Öğrenme Hedefleri

Bu bölümü çalıştıktan sonra;

- *toplum ve toplumsallaşmada etkili olan öğeleri, tanıyabilecek,*
- *insanın nasıl toplumsallaştığını açıklayabilecek,*
- *eğitimin toplumsal kaynağını kavrayabilecek,*
- *eğitim ile toplum ilişkisini açıklayabilecek,*
- *temel toplumsal kurumları tanıyabilecek,*
- *toplumsal olgular bakımından eğitimi açıklayabilecek,*
- *toplumsal kültür ve eğitim etkileşimini, kavrayabileceksiniz.*

İçindekiler

- 📖 *Giriş*
- 📖 *Toplumsal Sosyalleşme ve Tolum*
- 📖 *Eğitimin Toplumsal Kaynağı*
- 📖 *Toplumsal Temel Olarak Eğitim Toplum İlişkisi*
- 📖 *Temel Toplumsal Kurumlar ve Eğitim*
- 📖 *Toplumsal Olgular Bakımından Eğitim*
- 📖 *Toplumsal Temel Olarak Kültür ve Eğitim*
- 📖 *Özet*
- 📖 *Değerlendirme Soruları*
- 📖 *Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar*

Giriş

Toplumunu insanlar oluşturur. Toplumsal yaşantıdan uzak bir insan düşünülemez. Kaldı ki toplumsallık insanın bir kalıtsal özelliğidir. İnsan doğar doğmaz başka insanlara gereksinim duyar ve ölünceye kadar hep o insanlarla iç içe bir yaşam sürer. Toplum içinde yaşayan bireyin toplumsallaştırılması önemlidir ve bu iş esas olarak toplumun görevidir. Her toplum bireylerini toplumsallaştırma ihtiyacı duyar. Toplumsallaşma en genel anlamı ile toplumun örf, âdet ve geleneklerini, kısaca kültürünü benimseyerek bireyin toplumla uyumlu hâle gelmesi demektir.

Toplumlar bireylerinin toplumsallaşmalarını ciddiye alırlar ve bunu şansa bırakmazlar. Toplumsallaşmayı sağlamak amacı ile kendi öz eğitim sistemlerini kurar ve kullanırlar. Toplumsallaşmanın yalnızca formal eğitim yolu ile sağlandığını söylemek eksik olur. Toplumsallaşma toplum içinde informal yollarla da gerçekleştirilmektedir..Eğitim ile toplum iç içedir ve birbirlerinden etkilenirler birbirlerinin girdi ve çıktılarını kullanırlar. Toplumların nitelikleri toplumun bireylerinin nitelikleri ile eşdeğerdir. Toplumunu oluşturan bireylerin niteliklerinin üstünde ya da altında nitelikte bir toplumdaki söz etmek mümkün değildir. Bu nedenle, eğitimin toplumsal temellerini tanımak, eğitim ve öğretimin bu temellere uygun olarak işlenmesini sağlamak yine bir toplumsal kurum olan eğitimin ve eğitimcilerin en başta gelen görevidir.

Gelişen teknoloji ve iletişim kolaylıkları nedeni ile günümüzde bilgi çok hızlı artmakta, bu bilgiyi üreten ve kullanan toplumlar “bilgi toplumu” olarak adlandırılmaktadırlar. Toplumlar ve buna bağlı olarak eğitim şekilleri değişmekte tüm dünya bir değişim sürecinden geçmektedir. Günümüzde artık ülkelerin zenginliği her bakımdan eğitilmiş, teknolojiyi kullanabilen, yaratıcı insan gücü ile ölçülmektedir.

Eğitim toplumsal kalkınmanın lokomotifi konumunda olup, eğitime verilen önem her geçen gün artmaktadır. Eğitimde yeni teknolojiler, yeni teknikler kullanılarak verimlilik artırılmaya çalışılmaktadır. Eğitimin esasen karmaşık olan görev ve sorumlulukları giderek daha da ağırlaşmakta ve karmaşıklaşmaktadır. Toplumunu ve toplumsal yaşamda eğitimi anlayabilmek için toplumsal yapı ve bu yapı içinde eğitimin hangi rolleri üstlendiğini, nelerden etkilendiğini bilmek gerekir. Bu nedenle bu bölümde toplum ve toplumsallaşma, eğitimin

6. Bölüm

EĞİTİMİN EKONOMİK TEMELLERİ

Yrd. Doç. Dr. Ergin Ekinci
Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Öğrenme Hedefleri

Bu bölümü çalıştıktan sonra;

- *eğitimın ekonomik temelleri ile ilgili kavramları açıklayabilecek,*
- *eğitimın ekonomik gelişmedeki rolünü açıklayabilecek,*
- *eğitim ve ekonomi ilişkilerini kavrayabileceksiniz.*

İçindekiler

- 📖 *Eğitim ve Ekonomi*
- 📖 *Eğitimın Ekonomik Rolünün Gelişimi: Tarihsel Bakış*
- 📖 *Tüketim ve Yatırım Olarak Eğitim*
- 📖 *Eğitimın Bireysel ve Toplumsal Getirileri*
- 📖 *Eğitimın Ekonomik Büyümeye Etkisi*
- 📖 *Eğitim ve Kalkınma*
- 📖 *Eğitimde Harcama ve Maliyetler*
- 📖 *Eğitimın Finansmanı*
- 📖 *Özet*
- 📖 *Değerlendirme Soruları*
- 📖 *Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar*

Giriş

Toplumdaki üretim ve dağıtım etkinliklerini gerçekleştiren kurumların işleyişi eğitimsel niteliklerle ilişkili hâle gelmiştir. Bu çerçevede eğitim kurumları, diğer işlevleri yanında, ekonominin gereksinim duyduğu niteliklere sahip insan gücü gereksinimini karşılama işlevini üstlenmişlerdir. Ekonomik etkinliklerin giderek daha fazla 'bilgiye dayalı' olma eğiliminde olması eğitimin ekonomik önemini daha da artırmaktadır. Bu bölümde eğitim ekonomi ilişkileri çeşitli boyutlarda ele alınmaktadır.

Eğitim ve Ekonomi

Eğitimle ekonomi arasındaki ilişkilerin daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle eğitim ve ekonomi kavramlarının gözden geçirilmesinde yarar vardır. Bu kitabın ilk bölümünde de ele alındığı gibi, eğitim bireyin amaçlarını, bilgilerini, becerilerini, değerlerini, tutumlarını, algılarını, ahlak ölçülerini vb. değiştiren süreçlerin tümüdür. Birey bakımından, en genel anlamıyla, eğitim bireyde istendik davranışlar oluşturma sürecidir. Bu bağlamda eğitim davranış oluşturma sürecini çeşitli yönleriyle (felsefi, psikolojik, sosyolojik, ekonomik vb.) inceleyen bir bilim alanı olarak nitelendirilebilir. Toplumsal düzeyde ele alındığında eğitim, eğitim hizmetlerinin üretim ve dağıtımı ile ilgili bir toplumsal alt sistem olarak düşünülebilir. Bu şekilde ele alındığında daha çok çeşitli eğitim kademelerindeki okullar ve bunların işleyişi, bu işleyişi gerçekleştiren iş görenler, toplumun gereksinim duyduğu niteliklerin üretilmesi gibi konular akla gelir.¹

Günlük dilde farklı anlamlarda kullanılmakta olan ekonomi sözcüğünün, eğitim ve ekonomi ilişkilerini açıklamada kullanılabilecek iki farklı anlamı vardır.² Birincisi, ekonomi, aile, eğitim, din, siyaset gibi farklı toplumsal gereksinimleri karşılayan alt sistemlerden birisidir ve "toplumdaki üretim ve dağıtım etkinliklerini gerçekleştiren kurumları ve bu kurumların işleyişini ifade eder".³ Her ülkede üretim ve dağıtım etkinliklerini gerçekleştirmek üzere oluşturulmuş çeşitli kamusal ve özel kuruluşlar vardır.

Örneğin; bankalar, fabrikalar, belediyeler, okullar bu kuruluşlara örnek olarak verilebilir. Bu kuruluşların işleyişi oldukça karmaşıktır ve birbirine bağlıdır.

EĞİTİMİN HUKUKSAL TEMELLERİ

Yrd. Doç. Dr. Abidin Dağlı
Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Öğrenme Hedefleri

Bu bölümü çalıştıktan sonra;

- *devletle ilgili temel kavramları açıklayabilecek,*
- *eğitimin yasal dayanaklarını tanıyabilecek,*
- *eğitim kurullarının görevlerini açıklayabilecek,*
- *Millî Eğitimle ilgili çıkarılan temel yasaların kapsamını tanıyabilecek,*
- *Millî Eğitim Temel Kanunu'nda geçen öğretmenliğin tanımını yapabilecek,*
- *eğitim araç ve gereçleri ile ilgili mevzuatı tanıyabilecek,*
- *uluslararası belgelerde eğitimin yerini açıklayabileceksiniz.*

İçindekiler

- 📖 *Giriş*
- 📖 *Devlet ve Eğitim*
- 📖 *Eğitimin Yasal Dayanağı*
- 📖 *Eğitim Kurulları*
- 📖 *Millî Eğitim Temel Kanununa Göre Eğitimin Amaçları ve Temel İlkeleri*
- 📖 *Uluslararası Belgelerde Eğitim*
- 📖 *Özet*
- 📖 *Değerlendirme Soruları*
- 📖 *Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar*

Giriş

Toplumu düzenleyen kuralların en önemlisi ve en etkili hukuk kurallarıdır. Hukuk: Adalete yönelmiş bulunan bir toplumsal yaşam düzenidir.

Toplumu düzenleyen kuralların en önemlisi ve en etkili hukuk kurallarıdır. Bu kurallar doğrudan doğruya kişilerin iç ilişkilerini düzenler. Bu kuralların oluşturduğu düzene hukuk düzeni denir. Hukuk her şeyden önce bir düzen demektir¹. Hukuk adalete yönelmiş bulunan bir toplumsal yaşam düzenidir. Hukuk toplumsal yaşantıdan doğan ilişkileri, adaleti gerçekleştirmek üzere düzenleyen kuralların bütünüdür².

Toplumsal yaşantı, hukuk kavramının vazgeçilmez bir ögesidir. İnsanoğlu toplum halinde yaşadığı için hukuk oluşmuştur. Hukuk ve toplumsal yaşantı birbirlerinin varlık nedenleridir. Yeryüzünde hiç insanın bulunmadığı, ya da bir tek insanın var olduğu varsayılırsa, hukuktan söz edilemeyecektir. Çünkü, düzenlenmesi gereken bir ilişki bulunmayacaktır³.

Hukuk düzeni, bir yandan uygar yaşamın dayanağı, diğer yandan da toplum içinde yaşamının bir güvencesidir. Hukuk düzeninde ortaya çıkacak bir aksama toplumun düzenini de etkiler⁴.

Hukuk kuralları devletin maddi gücü ile desteklenmiştir.

Hukuk, toplum yaşamını düzenleme, sosyal gereksinimleri karşılama ve toplumda adaleti gerçekleştirme amaçlarına yönelmiştir. Hukuk kuralları devletin maddi gücü ile desteklenmiştir⁵.

Devlet ve Eğitim

Devlet; milletin örgütlenmiş biçimidir.

Devlet: İnsanlar, toplumsal rollerini yerine getirirken karşılıklı ilişkiler ve etkileşim içinde bulunurlar. Bu ilişkiler bire bir olduğu gibi, gruplar arasında da olabilir. Bu ilişkilerin düzenlenmesi ve sağlıklı yürütülebilmesi için devlete gereksinim vardır. Çağdaş insan toplumlarında, en büyük örgütlenme olan devlet, insanların bütün ilişkilerini düzenleyen kurumdur. Devlet, milletin örgütlenmiş biçimidir.

Devlet, belli bir siyasal sınır içinde, bir yönetim altında birleşen insanların koyduğu hukuk kurallarının uygulanmasını sağlayan erklerdir. Bu erk soyuttur, ancak devleti oluşturan öğelerde ve bunların biçimlerinde somutlaşır. Bir siyasal sınır içinde devlet en yüksek erklerdir, devletten daha güçlü bir erk yoktur. Hukuk kurallarını yürüten erk yalnız devlettir. Hiç kimse devletçe görevlendirilmedikçe hukuk kurallarını kendi başına yürütme

8. BÖLÜM

EĞİTİM BİLİMLERİNDE YÖNTEM

Prof. Dr. Zeki Kaya
Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi

Doç. Dr. Selahattin Gelbal
Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Öğrenme Hedefleri

Bu bölümü çalıştıktan sonra;

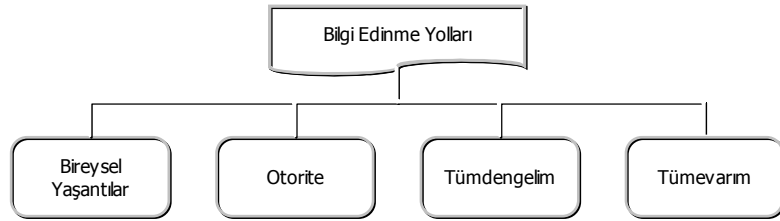
- *bilginin hangi yollarla toplandığını kavrayabilecek,*
- *bilim kavramını açıklayabilecek,*
- *bilimin özelliklerini tanıyabilecek,*
- *bilimsel yöntemin aşamalarını sağlayabilecek,*
- *bilimsel araştırma türlerini tanıyabilecek,*
- *araştırma değişkenlerinin nasıl gruplandığını açıklayabilecek,*
- *denence türlerini tanıyabilecek,*
- *araştırma desenlerini belirtebilecek,*
- *iç ve dış geçerliliği etkileyen etmenleri sayabilecek,*
- *deneysel kontrol yöntemlerini ayırt edebilecek,*
- *araştırmaların bölümlerini tanıyabileceksiniz.*

Giriş

Bu bölümde eğitim bilimlerinde yöntem konusuna değinilmektedir. Öncelikle bilgi edinme yolları, araştırma yöntemleri ile ilgili temel kavramlar açıklanacak, daha sonra araştırma yöntemleri ile ilgili bilgi verilecektir. Bir bilim dalı olan eğitim alanında yapılan araştırmaların hepsinin bilimsel ölçütlere uygun olarak yürütülmesi gerekmektedir. Aşağıda bilim kavramı ve bilimin işlevleri üzerinde durularak bilimsel araştırmaların her aşaması üzerinde açıklamalar yapılmaktadır.

Bilgi Edinme Yolları

İnsan zekâsının çalışması sonucu ortaya çıkan düşünsel ürüne bilgi denir¹. İnsan bazı gereksinimlerini karşılamak ve meraklarından dolayı içinde bulunduğu çevreyi tanımak, anlamak ve ondan yararlanmak ister. Bu isteklerini karşılamamanın yolu da çevre hakkında bilgi toplamaktır. Bilgiler önceleri dağınık ve sistemli olmayan bir biçimde elde edilmiştir. Günümüzde ise bilgiler daha çok öncekilerle bir araya getirilerek, daha sistemli hâle getirilmektedir. Sistemli bilgi toplamanın birçok yolu vardır. Bunlardan başlıcaları; bireysel yaşantılar, otorite, tündengelim ve tümevarımdır.

Bireysel Yaşantılar: Bu yolla bilgi toplama daha kolaydır ve daha çok da deneyimlerden elde edilir.

Örneğin; bir çocuğun yanmakta olan bir sobaya dokunması ve bundan acı duymasına ya da korkmasına ve bundan sonra yanan sobalara dokunulmayacağını öğrenmesine neden olur.

Bu tür bilgi edinmede bireysel yaşantılar çok güvenilir bir yol olmayabilir. Çünkü bu yolla elde edilen bilginin herkes tarafından aynı biçimde elde edilmesi ve doğruluğunun kontrol edilebilmesi çok zordur.

Otorite: Bir konuda bilgili, yetkili ya da deneyimli olduğu kabul edilen bir kişiden bilginin elde edilmesidir.

9. BÖLÜM

EĞİTİMİN İŞLEVLERİ

Yrd. Doç. Dr. Vural Hoşgörür
Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi

Yrd. Doç. Dr. Nuray Taştan
Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Öğrenme Hedefleri

Bu üniteyi çalıştıktan sonra;

- *toplumsal açık bir sistem olarak eğitimi tanıyıp tanımlayabilecek,*
- *eğitimin işlevlerini (açık-gizli) özellikleri ile sayıp açıklayabilecek,*
- *değişimin (küreselleşmenin) eğitimin işlevleri üzerindeki etkisini açıklayabilecek,*
- *eğitim yönetiminin eğitimin işlevlerini yerine getirmesindeki önemini kavrayabileceksiniz.*

İçindekiler

- 📖 *Giriş*
- 📖 *Toplumsal Açık Bir Sistem Olarak Eğitim*
- 📖 *Toplumsal Açık Bir Sistem Olarak Eğitimin Açık İşlevleri*
- 📖 *Toplumsal Açık Bir Sistem Olarak Eğitimin Gizli İşlevleri*
- 📖 *Küreselleşmenin (Değişimin) Eğitimin İşlevleri Üzerindeki Etkisi*
- 📖 *Eğitimin İşlevlerini Gerçekleştirmesinde Eğitim Yönetimi*
- 📖 *Özet*
- 📖 *Değerlendirme Soruları*
- 📖 *Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar*

Giriş

Toplumsal bir kurum olan eğitim, geleneksel anlamda ekonomik, sosyal, politik ve kültürel amaçları ve değerleri en mükemmel şekilde gerçekleştirmek üzere vardır. Eğitim toplumsal bir ihtiyaçtan doğmuştur. Eğitim birey bakımından; öğrenme ve gelişmeyi, toplum bakımından; eğitim ihtiyacının karşılanmasını sağlayan bir kurumu ifade etmektedir. Eğitimden, bireysel ve toplumsal istek ve beklentiler en üst düzeydedir. Bu nedenle, eğitimin amaç ve işlevleri de oldukça çeşitlilik ve karmaşıklık içermektedir.

Eğitimin pek çok olan işlevlerini iki başlık altında toplamak olanaklıdır. Eğitimin birey bakımından işlevleri: bireyleri toplumsallaştırma, yeteneklerini tanıma ve geliştirmelerine yardım etme, yaratıcılıklarını geliştirme, bilimsel bilgiler ve beceriler kazandırma, kültür değerlerini öğretip kendilerine güven duymalarını sağlama ve onları dış çevrenin olumsuz etkilerinden koruma olarak ifade edilebilir. Toplumsal bakımdan eğitimin işlevleri ise ülkenin ekonomik, sosyal, kültürel alanda kalkınmış bir ülke olabilmesi için ihtiyaç duyulan nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi olarak düşünülebilir.

Çevresinde olup bitenlerden etkilenen eğitim için bir değişkenlikten söz etmek mümkündür. Eğitimden beklentiler değiştikçe eğitime yüklenen görevler de zaman içerisinde değişebilmektedir. Geçmişte eğitimin toplumsal işlevleri daha çok öne çıkmış iken yakın geçmişte bu bakış açısı değişikliğe uğramış ve eğitimin bireysel boyutu daha fazla ağırlık kazanmıştır. Günümüzde ise bilimsel teknolojik gelişmelere dayalı olarak hızlı yaşanan gelişim ve değişimler nedeni ile eğitimin uluslararası boyutu daha çok tartışılır olmuştur.

Ülkeler çağın gerektirdiği gelişmeler ve değişime bağlı olarak eğitim sistem ve şekillerini güncellemek, geleceğe yönelik yeni hedefler belirlemek durumundadırlar. Bu çağın gereklerine uyma çabası ve değişen istek ve beklentiler, yeni hedef ve vizyonlar doğal olarak eğitimin işlevlerine de yansımaktadır. Bu anlamda eğitimin amaç ve işlevlerini ülkelerin ulusal amaçlarından farklı düşünmek mümkün değildir.

Yukarıdaki açıklamalara dayalı olarak bu bölümde, toplumsal bir kurum olarak eğitim, eğitimin açık ve gizli işlevleri, küreselleşmenin eğitimin işlevleri üzerindeki etkisi ve eğitimin

10. BÖLÜM

TOPLUMSAL DEĞİŞME VE YENİLEŞME

Yrd. Doç. Dr. Şükrü Ada

Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi

Öğrenme Hedefleri

Bu bölümü çalıştıktan sonra;

- toplumsal değişimin nedenlerini tanıyabilecek,
- toplumsal değişimde eğitimin rolünü kavrayabilecek,
- toplumsal değişimin kaynaklarını sayabilecek,
- yenileşme ile ilgili kavramları açıklayabilecek,
- öğretmenlerin veriminin artırılmasında yöneticinin etkilerini açıklayabilecek,
- öğretimin niteliğini artırmada yöneticinin rolünü tanımlayabileceksiniz.

İçindekiler

- 📖 Giriş
- 📖 Toplumsal Değişme ve Eğitim
- 📖 Değişim Kaynakları
- 📖 Yenileşme
- 📖 Öğretmenlerin Verimliliğini Artırmada Yöneticinin Rolü
- 📖 Öğretimin Etkililiğini Artırmada Yöneticinin Rolü
- 📖 Özet
- 📖 Değerlendirme Soruları
- 📖 Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar

Giriş

Eğitimle toplum arasında sürekli bir etkileşim bulunduğu bilinmektedir. Esasen toplumsal bir kurum olan eğitimle öteki sosyal fenomenler (olaylar) arasındaki sıkı etkileşim sosyal realitenin doğasından kaynaklanır. Toplumun hemen her kesimi eğitimle yakından ilgili ve iç içedir. Toplum ise antropologların iddiasına göre kültürel bir varlıktır. Toplumsal hayat nerede varsa orada bir de kültür vardır. Kültür toplum hayatının ürünüdür. Onun ürünü olmakla kalmayıp aynı zamanda toplumsal yaşantıyı düzenleyip şekle sokar, yönlendirir. Toplumla kültür bir paranın iki yüzü gibi birbirinden ayrılmayan, karşılıklı etkileşim içinde bulunan bir varlıktır.

Kültür toplumsal etkileşimin insani boyutu olarak nitelendirilebilir. Kültür maddi (materyal) ve manevi (semboller) açıdan insanlara anlamlı gelen öğelerden oluşur. Maddi öğelerin (binalar, yollar, arabalar) anlamları kendilerinden ibaret değildir; işlevleriyle ilişkili anlamları olduğu kadar modayla ve tasarımlarıyla da ilişkilidirler. Manevi öğeler fikirler, ortak değerler, bayrak, sanatsal üslup gibi öğeleri içerir. Dil, sanat ya da müzik gibi belli başlı sembol sistemleri, açıkça toplumun korkularını, umutlarını ve fikirlerini iletir. Toplumdaki bireyler, toplumun birer üyesi olarak, bu maddi ve manevi öğeleri bir arada kavrayarak, düşüncede ve duyguda ortak kuralları paylaşırlar. Toplumun dışındakiler bunlara verilen anlamları ve bunların işlevlerini bilmediklerinden bunların nasıl kullanılacağını, nasıl yüceltileceğini ve nasıl davranılacağını bilemezler.

Toplum ve Toplumsallaşma

İnsanları etkileyen gerçek ilişkiler bütünü olarak tanımlanan toplum, bireyin doğumundan ölümüne kadar içinde yaşamak zorunda olduğu bir gerçektir.¹

İnsanlar arası ilişki ve etkileşimlerden meydana gelen bir örgü, bir ağdır.² Toplum “insan”dan meydana gelmektedir. Başka bir ifade ile toplumu meydana getiren insandır. İnsanın yapısı, onun hayatını, sosyal münasebetlerini toplumun yapı ve kurumlarını bunların fonksiyonlarını, kısaca insani her şeyi etkileyen ve belirleyen bir faktör olarak karşımıza çıkar.³

BİR MESLEK OLARAK ÖĞRETMENLİK

Yrd. Doç. Dr. Kasım Kiroğlu
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Öğrenme Hedefleri

Bu bölümü çalıştıktan sonra;

- “Öğretmen kimdir?” sorusuna yanıt verebilecek,
- yaratıcılığı geliştirmede “öğretmen”in önemini kavrayabilecek,
- oyunun, öğrenmedeki önemini açıklayabilecek,
- hayal kurmaya farklı bir açıdan bakabilecek,
- klasik disiplin anlayışına farklı bir pencereden bakabilecek,
- sınıf içi iletişimin önemini kavrayabileceksiniz.

İçindekiler

- 📖 Giriş
- 📖 Fark Yaratan Öğretmen ve Rolü
- 📖 Öğretme (iş) ve Öğretmen
- 📖 Yaratıcılık ve Öğretmen
- 📖 Oyun ve Öğretmen
- 📖 Hayal Kur(dur)mak ve Öğretmen
- 📖 Disiplin ve Öğretmen
- 📖 İletişim ve Öğretmen
- 📖 Öğrencilere Göre İyi ve Kötü Öğretmen
- 📖 Öğretmenlik İçin Bazı İpuçları
- 📖 Atatürk ve Öğretmenlik
- 📖 Öğretmen Andı
- 📖 Özet
- 📖 Değerlendirme Soruları
- 📖 Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar

Giriş

*“Bir atı suya götürebilirsiniz ama ona zorla su içiremezsiniz.”
(Fransız Atasözü)*

Eğitim kavramının temellendiği İngilizce bir terim olan “education” sözcüğü çift kaynaklı ve çift anlamlı bir kavramdır. Latince kökleri “educare” beslemek, “educere” dışarı çekmek- bir şeye doğru götürmek anlamlarına gelmektedir. İki kavramın ortak anlamı ise “yetiştirmek”tir. Latince kökeniyle eğitim, insanı bilgiyle beslemek, ondaki olanakları dışarı çıkarmak için onu yetiştirmek demektir¹.

Eğitim sistemini oluşturan pek çok öge içinde öğretmen, öğrenci ve eğitim programı üçlüsü, diğerlerine oranla daha öne çıkmaktadır. Bu üçlü içerisinde de diğerlerini etkileme gücü daha fazla olan öğretmendir.

Sistemin en önemli ögesi olan öğretmenin başka meslek gruplarına göre daha seçkin özelliklerinin bulunması gerekir. Bunlar, üstün bilişsel özellikler, yaratıcılık, uyumlu olma, öğrencilere yönelik olumlu tutumlar, öğretmeye dönük olumlu tutuma sahip olma, öğrenci ile iletişimde olmaktan hoşlanma, öğrencilere dönük dostça yaklaşım içinde olma, öğrencileri yargılayıcı davranışlardan kaçınma, anadilini iyi kullanma, edebi konularla ve okumayla ilgilenme, müzik ve resimle ilgilenme, sosyal ve toplumsal olaylara etkin katılım, kişisel gelişime önem verme, kendine güven duyma, arkadaşça ilişkilere açık olma, duyarlı, yardımsever olma, alanında ve insan ilişkileri konusunda özel eğitilmiş olma, empati kurabilme, doğal ve yapmacıksız olma, demokratik davranışlar sergileme gibi özelliklere sahip olmaktadır².

Öğretmenlik mesleği öncelikle çocukları ve mesleği sevmeyi gerektirir. Çocukları ve öğretmeyi sevmeyenler iyi öğretmen olamazlar. Öğrencilerini seven öğretmen onlarla sıcak ve olumlu ilişkiler kurar. Öğrencileri arasında ayırım yapmadan her öğrencinin başarılı olmasını ister ve bunun için çaba gösterir. Özellikle okul öncesi ve ilköğretimin ilk kademesinde öğretmenin çocuklarla birlikte olmaktan hoşlanması, onların tutum ve davranışları karşısında hoşgörü ve sabır göstermesi, anlayışlı olması son derece önemlidir. Bazı kişilerin çocuk gürültüsüne tahammülleri yoktur. Çocukların o yaş dönemlerine

12. BÖLÜM

ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ VE ÖĞRETMEN YETİŞTİRMEDE GELİŞMELER VE YENİLİKLER

Doç. Dr. Ahmet MAHİROĞLU
Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi

Öğrenme Hedefleri

Bu bölümü çalıştıktan sonra;

- *öğretmenlerin statüsünü kavrayabilecek,*
- *öğretmenlerin statüsünü oluşturan temel ilkeleri sayabilecek,*
- *son yıllarda öğretmen eğitiminde yapılan değişiklikleri sayabilecek,*
- *öğretmen Eğitimi Millî Komitesinin görevlerini sayabilecek,*
- *öğretmenlik mesleği kariyer basamaklarının fayda ve sakıncalarını tartışabilecek,*
- *öğretmenlik mesleği kariyer basamaklarına yükselmenin şartlarını sayabilecek,*
- *öğretmen yeterlilikleri konusunda yapılan çalışmaları değerlendirebilecek,*
- *öğretmen yeterliliklerinin sağladığı faydaları sayabilecek,*
- *öğretmen yeterliliklerini açıklayabilecek,*
- *öğretmen yetiştirme programlarının akreditasyon ihtiyacını açıklayabilecek,*
- *son yıllarda öğretmen eğitimi konusunda yapılan program çalışmalarını değerlendirebilecek,*
- *son yıllarda öğretmen eğitimi konusunda yapılan bütün çalışmaları bütünlük içinde değerlendirebileceksiniz.*

Giriş

Öğretmenlik mesleği, eğitim hizmetlerinin kalitesini belirleyen önemli bir unsurdur. Hatta bir eğitim hizmetinin kalitesinin ancak öğretmenin niteliği kadar olacağı uzun zamandır kabul gören bir gerçektir. Öğretmenlik mesleğinin statüsü, öğretmenlerin bireylere ve topluma yaptıkları hizmetlerinin ve katkılarının derecesi ile orantılı olmalıdır. Bu nedenle UNESCO ve ILO'nun birlikte düzenledikleri bir konferansta oybirliği ile benimsenen Öğretmenlerin Statüsü ile ilgili Tavsiye, 5 Ekim 1966 tarihinde benimsenmiş, 1994 yılında bu tarih Dünya Öğretmenler Günü olarak kabul edilmiştir. Dünya Öğretmenler Günü bugün 100 civarında ülkede kutlanılmakta ve yüceltilmektedir. İlk Tavsiye hükümlerinde bugüne kadar bir değişiklik yapılmamıştır. Sadece Yükseköğretimde görev yapan öğretim personeli ve mesleki ve teknik eğitimde görev yapan öğretmenler için ayrıca tavsiye kararları benimsenmiştir. Bütün bu tavsiyeler Türk öğretmen yetiştirme ve istihdam sistemi için bir rehber niteliğindedir.

Son yıllarda öğretmen eğitimi ile ilgili bir dizi yeni uygulama yapılmıştır. Öğretmenler için temel istihdam kurumu olan Millî Eğitim Bakanlığı ile öğretmenleri yetiştiren Yükseköğretim Kurulu arasındaki koordinasyonu sağlamak ve öğretmen eğitim arz ve talebini dengelemek ve öğretmen eğitiminin kalitesini artırmak için gerekli tedbirleri almak üzere Öğretmen Eğitimi Millî Komitesi kurulmuştur. Öğretmen eğitim programları iki kez gözden geçirilmiş, öğretmen yetiştirme modeli kurulmuş ve öğretmenlik meslek bilgisi dersleri yeniden düzenlenmiştir. Öğretmen eğitimi programlarının özel ve Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Rehberi doğrultusunda akreditasyon çalışmaları başlatılmıştır. Öğretmenlik uygulamalarını millî düzeyde bir düzene koyan Öğretmenlik Uygulama Yönergesi hazırlanmış ve Millî Eğitim Bakanı ve Yükseköğretim Kurulu Başkanı tarafından imzalanarak bir protokole bağlanmıştır ve uygulamalar daha fonksiyonel hâle getirilmiştir. Öğretmenlerin genel yeterlilikleri, öğretmenlerin hizmet öncesi eğitim, istihdam, hizmet içi eğitim ve denetim hizmetlerini daha sağlıklı yürütmelerine imkân vermek üzere iki kez belirlenmiştir. Bunlar bu kapsamda yapılan çalışmaların tamamı değilse bile başlıcalarıdır ve özelde öğretmen eğitiminin kalitesinin artırılmasına, genelde